

Західноукраїнський національний університет
**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ
ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Savchuk Marko

West Ukrainian National University
**STATE AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE SIMPLIFIED
BUSINESS TAXATION SYSTEM**

Переоцінити місце малого підприємництва в національній економіці напевне неможливо. Його роль найкраще виявляється в притаманних йому функціях: по-перше, мале підприємництво формує в країні конкурентне середовище; по-друге, надає ринковій економіці потрібної гнучкості; по-третє, сприяє здійсненню прориву у основних напрямках НТП; по-четверте, сприяє пом'якшенню соціальної напруги та демократизації ринкових відносин.

Отже, підприємницька діяльність фізичних осіб може стати важливим фактором розвитку національної економіки в умовах військового стану. Це може бути здійснено шляхом створення додаткових робочих місць, збільшення обсягу виробництва та продажу товарів та обсягу надання послуг, що може допомогти забезпечити стабільність економіки в умовах надзвичайних ситуацій (рис. 1).

Рис. 1. Роль малого бізнесу в економіці (сформовано автором)

У нашій країні війна та збройний конфлікт мають негативний вплив на економіку країни та, зокрема, на малі підприємства. Деякі з викликів, з якими стикається малий бізнес під час війни, включають наступне: зниження попиту; зменшення інвестицій; збільшення витрат; ризик безпеки; нестабільність правової системи; обмеження торгівлі та збуту; зміна ринкових умов та ряд інших.

Спрощена система оподаткування в Україні являє собою такий режим оподаткування, що передбачає спрощені вимоги щодо ведення бухгалтерського обліку та податкової звітності для підприємств з невеликим обсягом діяльності та обороту. Вона може бути вигідною для малих підприємств з невеликим обсягом діяльності та обороту, які не мають можливості вести повноцінний бухгалтерський облік. У

спрощеній системі оподаткування під час війни в Україні можуть виникати різноманітні виклики, серед яких, як мінімум, три основних: а) недостатня інформованість платників про зміни в законодавстві. У зв'язку з тим, що законодавство може змінюватись дуже швидко під час війни, платники можуть не завжди встигати ознайомлюватися зі змінами і правильно їх застосовувати; б) погіршення економічної ситуації в країні. Війна може призвести до скорочення виробництва, зниження обсягів продажу і збільшення заборгованості платників, що ускладнює збір податків; в) недостатня фінансова здатність платників сплатити податки. Внаслідок війни підприємства можуть зазнавати збитків, що може призвести до неможливості сплатити всі податки в термін.

Для вирішення цих викликів можуть бути використані наступні способи: 1) Забезпечення інформаційної підтримки платників. Для того, щоб платники мали можливість своєчасно ознайомлюватися зі змінами в законодавстві, можуть бути розроблені спеціальні інформаційні матеріали, проводиться навчання та консультації; 2) Розвиток електронної системи збору податків. Для зменшення корупції та забезпечення максимальної прозорості може бути впроваджена електронна система збору податків, яка забезпечить максимальний контроль з боку держави; 3) Відтермінування сплати податків та боргів. Для того, щоб платники мали можливість сплатити податки, незважаючи на негативні наслідки війни, відтермінування дозволить платникам розтермінувати сплату податків на триваліший період, зменшити фінансове навантаження та забезпечити можливість збереження робочих місць; 4) Підтримка підприємств. Для зменшення негативних наслідків війни можуть бути встановлені спеціальні пільги для підприємств, які постраждали від війни, зменшені ставки податків, податкові канікули та інші заходи; 5) Збільшення контролю за сплатою податків. Щоб забезпечити максимальну сплату податків, може бути збільшений контроль за сплатою податків з боку державних органів, який включатиме перевірку рівня ділової активності платників, вивчення їх фінансових показників та виконання інших процедур; 6) Підвищення свідомості громадян. Для забезпечення максимальної сплати податків необхідно провести роботу з підвищення свідомості громадян та формування усвідомлення важливості сплати податків для розвитку країни.

Суб'єкти господарювання, що обирають спрощену систему оподаткування, можуть відчувати такі її переваги: спрощені процедури і порядки реєстрації платника єдиного податку; можливість переходу на сплату єдиного податку за певних умов; спрощені розрахунки, пов'язані із визначенням сум податків; спрощення ведення поточного бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, передбачених Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку; зменшення кількості форм та спрощення порядку подання податкової звітності.

Водночас із перевагами у спрощеній системі оподаткування є й певні недоліки:

- Обмеженість обсягу доходів: наприклад, у 2023 році розмір доходу для платників єдиного податку не повинен перевищувати: для першої групи платників єдиного податку – 1 118 900 грн.; другої групи платників єдиного податку – 5 587 800 грн; третьої групи платників єдиного податку – 7 818 900 грн.

- Обмеженість вибору видів діяльності: спрощена система оподаткування може бути застосована лише для окремих видів діяльності, найчастіше таких як торгівля, ресторанний бізнес, послуги з ремонту і технічного обслуговування. Це означає, що інші види діяльності, що зазначені у статті 291.5 ПКУ [1] не можуть використовуватися платниками єдиного податку першої – третьої групи.

- Обмеження на отримання податкових кредитів, що є суттєвим обмеженням для підприємств, які хочуть здійснювати інвестиції та розвиватися.

- Обмежені можливості для розширення бізнесу: ФОПи, які обирають спрощену систему оподаткування, не можуть збільшувати чисельність співробітників і доходи більше за встановлені ліміти, що обмежує можливості розвитку бізнесу.

- Обмеження на отримання податкових накопичень: підприємства, які використовують спрощену систему оподаткування, не можуть отримувати податкові накопичення, що можуть бути використані для покриття витрат на оплату податків у майбутньому.

- Відсутність можливості зменшення податкових витрат тощо.

Підсумовуючи наведені вище аргументи вважаємо, що для покращення спрощеної системи оподаткування, можна використовувати наступні підходи:

Надання пільг: необхідно забезпечити підприємствам, які використовують спрощену систему оподаткування, всі пільги та знижки, які надаються в звичайній системі оподаткування. Також, можна ввести нові пільги, наприклад на здійснення певних інноваційних видів діяльності, що є рідкістю і потребують розвитку.

Удосконалення системи: розглянути можливість включення нових видів діяльності до системи спрощеного оподаткування. Удосконалення системи звітності та контролю за використанням спрощеної системи оподаткування. Що дозволить зменшити можливість зловживання системою та забезпечити більшу довіру влади та громадськості до цієї системи. Встановлення прозорих та чітких правил та умов для переходу зі спрощеної системи оподаткування на загальну систему оподаткування. Це може зменшити небажання деяких підприємців використовувати спрощену систему оподаткування як засіб уникнення податків та забезпечити більшу стійкість та надійність цієї системи. Збільшення межі доходів, за якої можна працювати в рамках спрощеної системи оподаткування. Це дасть змогу залучити до системи більше підприємців, які підходять під критерії спрощеної системи оподаткування.

Підтримка малих бізнесів: Важливо забезпечити підтримку малих бізнесів, які використовують спрощену систему оподаткування. Це може бути здійснено шляхом надання підприємствам консультацій з податкових питань, надання безкоштовних послуг з бухгалтерського обліку та іншими допоміжними послугами тощо.

Отже, сучасна ситуація з оподаткуванням суб'єктів малого підприємництва свідчить про неефективність існуючої системи та відсутність належних стимулів. Для підвищення його ефективності Україна повинна активно вивчати міжнародний досвід. Однак, при перегляді Податкового кодексу України та формуванні програми державної підтримки слід передусім враховувати національні та регіональні особливості її розвитку, перебування країни в умовах війни тощо. Подальші дослідження слід спрямовувати на гармонізацію національного законодавства у сфері малого бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України, Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
2. Зарудна Н.Я. Вплив військового стану на облік та оподаткування підприємств малого бізнесу. // *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем* : Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, 17 листопада 2022 р. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. С. 91-94.